

Priručniko pale postupipe kana avel rodno bazirime te porodično nasilje

DECEMBAR 2025

Dokument je izrađen u okviru projektnih aktivnosti projekta „Posljedice porodičnog nasilja“, koji je realizovan uz podršku donatorske mreže i u partnerstvu NVU Građanski aktivizam, NVU Centar za društvenu podršku i NVU Suncokret.

Projekat je dio zajedničkih napora organizacija civilnog društva i donatora usmjerenih na jačanje i podsticanje države Crne Gore za prevenciju i suzbijanje porodičnog nasilja.

Akava priručniko hi lačardo te pomogel romnjenge/romkinjenge kaj bešen ane riziko ili kaj živin ando nasilipe. Hi kerdo sar vodič, kratko te direktno: so te ćeres odmah, kaj te šaj džas, te so trubuj te džanes palo tumaro pravo.

Te tu hi akana ano neposredno opasnosto: phir avri katar o than, džal ko paše manuš (komšinica, familija, prodavnica), te ringel 122 (Policija) ili 080/111-111 (Nacionalno SOS, 24/7, besplatno, anonimno).

Akava tekst ni zamjenjarel advokato ili institucija. Ali del tumen jasno korako-po-korako sar te početin te arakhen tumen te tumare čhaven.

Ova dokumento kerde thaj distribuirisarde akale organizacije:

So hi rodno bazirime te porodično nasilipe?

Porodično nasilipe hi kana jekh manuš (muruš ili romni, familija) del duka, strašo, kontrola ili šteta averenge ande čher: romnje, čhavre, majphure, ili aver rođake.

Rodno bazirime nasilipe hi kana romnja trpil nasilipe baš zato kaj hi romnja: ljubomora, kontrola, prisila, seksualno nasilje, prijetnje, ponižavanje, zabrana te džal škole/bući, te aver.

Nasilipe našti ačhel samo 'maribe'. Šaj avel: psihičko (psovke, prijetnje), fizičko, seksualno, ekonomsko (na del love, uzima dokumenta), te digitalno (kontrola telefona, slike).

Ako tu haćarel kaj tu naštis slobodno te odlučiš, kaj tu trubuj te pitaš dozvola pale sah, ili kaj tu živel ando strašo – akava hi signal kaj hi nasilipe.

Akana – 10 minutujra te arakhipen

- 1) Te hi opasnosto – avel majanglal te ikljo tu te čhavre: džal ko sigurno than (komšinica, rod, javno than).
- 2) Ringel 122 (Policija) ili 080/111-111 (SOS). Vačarel: 'Me som romni, hi nasilipe, trubuj pomoć. Adresa: _____. Imam čhavre: _____'.
- 3) Ako naštis ringel – šaj kerel 'tihno signalo' ko komšinica (npr. dogovorime alav ili kucanje tri drom).
- 4) Te hi povrede: džal ko hitna pomoć ili dom zdravlja. Traži medicinski nalaz (papir) – akava hi dokaz.
- 5) Te hi moguće: čhiv telefon, dokumenta, love, ključe, lekovi, punjač andre jekh torba te ačhav la ko sigurno manuš.
- 6) Na ačhiv sama: ako učinioc hi paše, na prijetiš mu, na raspravljaš; cilj hi te ikljo sigurno.

Kote šaj te ringel te rodel pomoć (Crna Gora)

- 122 – Policija (hitno).
- 080/111-111 – Nacionalno SOS pale žrtve nasilja ande porodica (24/7, besplatno, anonimno).
- 19977 – Jedinstveno besplatno info-linija centroha pale socijalno bućaripe (CSR).
- 124 – Hitna medicinska pomoć (ako hi životno opasnosto).

Ako tu hi čavo/čavri ili tu zoveš pale čavre: 116 111 – Dječji telefon (pomoć te savjet).

Tip: kana ringel, vaćarel kratko: so se desilo, kado hi učinio (partner, otac...), kade ste, da li hi oružje/alkohol, da li hi čavre paše.

So čerel Policija kana prijaviš

Policija trubuj 'bez odlaganja' te preduzmel radnje te mjere te arakhel žrtva. To znači: da dođe, te razdvoji, te procijeni riziko, te uzme izjave, te obezbijedi dokazujra (fotografije, svjedoci).

Ako hi visoko riziko, policija šaj predloži hitne mjere te sudu/organugu, te šaj preduzme mjere po svojoj nadležnosti.

Trubuja te phučes: (1) da li je slučaj prekršaj ili krivično djelo; (2) ko vodi predmet; (3) kako da dobiješ zapisnik/broj predmeta; (4) koje mjere tražiš (zabrana prilaska, udaljenje).

Ako tu na razumeš jezik/termini: traži te ti objasnen po jednostavno, te traži podrška (savjetnica, medijatorka, SOS).

Centar za socijalni rad (CSR) – sar pomogel

CSR hi institucija kaj del socijalno-porodično arakhipe: procjena rizika, plan zaštite, pomoć pale čhavre, privremeni smještaj, jednokratna pomoć, posredovanje ka sklonišče, i saradnja sa policijom/sudom.

CSR trubuj te dobije informacija kana hi prijava nasilja. Tu šaj i sama te džal ili te ringel 19977.

Te tu hi romni te na hin ti dokumenta komplet: CSR i dalje trubuj te reagujel kana hi riziko, naročito kana hi čhavre. Važno hi te vačarel: 'Me trubuj zaštita te sigurno smještaj / hrana / pomoć'.

CSR šaj pomogel te organizuje pratnja kana ideš po stvari ko čher ili kana trubuj te preuzmeš čhavre.

Zdravstveno – sar te dobiješ pomoć te dokaz

Kana hi povreda ili stres, džal ko dom zdravlja, hitna, ili bolnica. Vaćarel otvoreno kaj povrede avela katar nasilje. Traži: 'medicinski nalaz' te ako hi moguće fotografije povreda (pe datum).

Zdravstveni radnici trubuj te pruže pomoć te, kana hi prijava nasilja, da postupaju po protokoloha (povjerljivost, zaštita, upućivanje).

Ako hi seksualno nasilje: džal čim brže (idealno ando 72 sata) radi medicinske zaštite i dokaza. Na peri se, na mjenji garderoba ako hi moguće – spakuj ande kesa.

Te tu haćarel panika, nesanica, strah: traži psihološka podrška. To na znači kaj tu si 'luda' – to hi reakcija pala trauma.

Mjere zaštite – so značin te sar tražinpe

Ando CG, zakon del mogućnost te odredi mjere zaštite: zabrana prilaska, zabrana uznemiravanja/uznemiravanje, udaljenje katar stan/kuća, obavezno liječenje od zavisnosti, psihosocijalni tretman, i aver mjere zavisno katar slučaj.

Tu šaj vaćarel jasno: 'Tražim zabrana prilaska i udaljenje, jer se bojim'.

Važno: mjere trubuj te ačhaven tumen sigurno, ali i tu trubuj te čuvaš dokaz kaj učinioc krši mjere (pozivi, poruke, dolazak). Odmah prijavi kršenje policiji.

Ako hi čhavre, traži mjere kaj arakhon i len: zabrana kontakta, bezbjedno viđanje samo uz nadzor, ako institucija tako odredi.

Sud / organ za prekršaje – šta očekivati

Kana slučaj ide ando prekršajni postupak, organ za prekršaje odlučuje o zaštitnim mjerama te sankcijama. Postupak šaj avel brzo, posebno kana hi hitno.

Tu šaj biće pozvana te daš izjavu. Džal sa podrškom (SOS savjetnica, osoba od povjerenja) ako šaj.

Priprema: napiši hronologija (kada, gdje, šta, ko je bio svjedok). Ponesi nalaze, slike, poruke, i podatke o čhavre.

Ako učinioc prijeti da će ti uzet čhavre: odmah obavijesti CSR i sud; traži hitno postupanje radi bezbjednosti.

Dokazujra – sar te čuvaš te sar te pokažeš

- Fotografije povreda, oštećenja stvari, tragova (sa datum).
- Poruke, Viber/WhatsApp, propušteni pozivi, snimci prijetnji (sačuvaj screenshot, pošalji sebi na mail ili sigurnoj osobi).
- Medicinski nalaz, izvještaj psihologa, policijski zapisnik, CSR bilješke.
- Svjedoci: komšije, familija, prijatelji, kolege. Zapiši im ime i telefon.

Ne briši poruke. Ne ulazi u rasprave online. Ako učinioc kontroluje telefon: koristi tuđi telefon ili sigurnu aplikaciju, ili napravi novi PIN.

Čhavre – kako da ih zaštitish

Čhavre kaj dikhen ili čuven nasilipe šaj trpin trauma čak i kana učinioc 'ne dira' direktno. Akava hi važno te institucije znaju.

Prvi korak: sigurno mjesto pale čhavre. Ako trubuj, odvedi ih kod rođaka/komšije dok dođe policija.

Vačarel čhavrenge kratko te jasno: 'Nisi ti kriv/kriva. Me sam tu. Sad idemo na sigurno'.

Ako čhavre već imaju strah: traži podrška katar školu/psihologa/CSR. Dječji telefon 116 111 šaj pomogel savjetom.

Ne koristi čhavre sar 'poruka' učiniocu. Ne šalji ih same da pregovaraju.

Sklonište / sigurno kuća – sar te dođeš do smještaja

Sklonište (sigurno kuća) hi than kaj romnja te čhavre šaj ačhen kana hi riziko. Tu šaj dođeš preko SOS linije, policije ili CSR.

Priprema: ponesi dokumenta ako šaj (lična karta, zdravstvena knjižica), ali ako na hin – ne ačhiv: bezbjednost hi prvo.

Ane sklonište hi pravila pale tajnost lokacija, kontakt sa učinioc, i plan kako te staneš pe prne (pravno, posao, stan).

Ako tu imaš ljubimca ili posebne potrebe (lijekovi, invaliditet): reci odmah da se organizuje podrška.

Love, dokumenta, bućaripe – kako da počneš opet

Ekonomsko nasilje hi kana učinioc kontroliše love, zabrani bućaripe, uzima kartice, ili na del za hranu. To hi nasilje.

Korak 1: napravi mali fond (koliko šaj) ili dogovor sa sigurnom osobom. Korak 2: izvadi kopije dokumenata (slike na sigurno).

Pitaj CSR za jednokratna pomoć, socijalna prava, dječji dodatak, i mogućnosti smještaja.

Traži pravnu pomoć (besplatno gdje postoji) preko SOS organizacija ili opštinskih servisa. Pitaj i za mjere da učinioc plaća izdržavanje za čavre.

Digitalno arakhipt – telefon, mreže, lokacija

Ako ućinioc zna šifre: promijeni PIN, lozinke, e-mail. Ukljući 2-step zaštita ako šaj.

Iskljući 'share location' na aplikacijama. Provjeri da li ima aplikacija za praćenje (nepoznate aplikacije, ćudna baterija). Ako sumnjaš: uradi backup dokaza, pa resetuj telefon ili koristi drugi urećaj.

Ne objavljuj na društvene mreže gdje si. Zamoli prijatelje da ne taguju te.

Ako dobijaš prijetnje online: screenshot + prijava policiji i SOS.

Pritisak familije te zajednice – sar da ostaneš sigurna

Nekad familija vaćarel: 'trpi', 'sramota', 'zbog čhavre'. Ali nasilipe često avel majpharo. Tumen trubuj sigurnost, ne sram.

Na moraš odmah te raskineš sa svima. Šaj izabereš 1–2 osobe od povjerenja.

Ako tu se bojiš od osvete: vaćarel policiji/CSR da hi riziko od familije, ne samo partner.

Ako tu si maloljetna ili si ando prisilni brak: to hi ozbiljno. Traži pomoć odmah katar policija, CSR, SOS. Tumen imaš pravo na zaštita.

Čačimata te lažimata (FAQ)

- 'Ako prijavim, ništa se neće desiti' – često se desi: policija izlazi, CSR se uključuje, sud može odrediti mjere. Ali trubuj upornost i dokumentovanje.
- 'Ako odem, oduzeće mi čhavre' – institucije prvenstveno gledaju bezbjednost čhavre. Traži zaštitu; nasilje učinioca je riziko, ne tvoja zaštita.
- 'On se izvinio, biće bolje' – izvinjenje bez promjene ponašanja i bez tretmana često nije dovoljno. Vidi djela, ne riječi.
- 'Nasilje je privatno' – zakon ga tretira kao društveni problem; imaš pravo na pomoć.
- 'Ja sam kriva' – ne. Niko ne zaslužuje nasilje.

Rečenice kaj šaj vaćarel (praktično)

Ko Policija (122): 'Me som žrtva nasilja ando porodica. Ućinioc hi _____. Avel prijetnje / maribe. Trubuj odmah da doćete. Adresa _____'.

Ko CSR (19977): 'Trubuj plan zaštite te pomoć pale ćhavre. Nemam sigurno smještaj. Molim hitno postupanje.'.

Ko doktor: 'Povrede avela katar nasilje. Molim medicinski nalaz i da zapišete što sam rekla.'.

Ko sudu/organugu: 'Tražim zabrana prilaska i udaljenje. Bojim se za život / za ćhavre. Evo dokazujra: _____'.

Ko SOS: 'Ne znam odakle da počnem. Treba mi siguran plan i podrška dok prijavljujem.'.

Lista pale torba te dokumenta (check-list)

- Lična karta/pasoš (tvoj i čavre), rodni listovi ako imaš.
- Zdravstvena knjižica/kartica, terapija/lekovi, recepti.
- Telefon + punjač + powerbank (ako ima).
- Ključke, nešto gotovina, bankovne kartice (ako ih imaš).
- Garderoba pale 2-3 divih, pelene/hrana pale bebe.
- Dokazujra: poruke, slike, nalaz, zapisnik (kopije).
- Brojevi na papir: 122, 080/111-111, 19977, 116 111.

Tip: ako učinioc kontroliše torbu, ostavi kopije kod komšinice ili u školi/poslu.

Kontakti te podrška (Crna Gora) – daj avri akava list

- 122 – Policija (hitno).
- 124 – Hitna pomoć.
- 080/111-111 – Nacionalno SOS pale žrtve nasilja ando porodica (24/7).
- 19977 – Info linija centroha pale socijalno bućaripe (CSR).
- 116 111 – Dječji telefon (savjet/pomoć).

U mnoge opštine hin i lokalne SOS organizacije te skloništa. Kana ringel 080/111-111, von šaj dikhon so hi najbliže te organizujin podrška.

Ako tu hi gluv/a ili naši ringel: rodel pomoć preko pouzdane osobe, ili otiđi lično ko policija/CSR/dom zdravlja.

Pala akava – tumaro pravo te tumaro život

Tu zaslužuješ te živel bez strašo. Nasilipe ni hi 'normalno' ni hi 'sudbina'.

Jekh korako, jekh pozivo, jekh razgovoro – akava šaj ačhel početak tumare slobode.

Ako naštis danas, šaj sjutra. Ako naštis sjutra, šaj prekosjutra. Ali na ačhiv sama.

Pozovi 080/111-111 ili 122 kana hi riziko. Te avel sastipe, sigurno čher, te lačo drom pale tumen te tumare čhaven.